HET VRIJVERKLAREN

BIJ DE

GEBOORTE DER SLAVENKINDEREN,

ALS

MIDDEL TER AFSCHAFFING VAN DE SLAVERNIJ IN DE NEDERLANDSCHE WEST-INDISCHE KOLONIEN,

VERDEDIGD

DOOR

R. F. Baron VAN RADERS,

GENERAAL-MAJOOR,
LAATST GOUVERNEUR DER KOLONIE SURINAME.

Overgedrukt uit het Tijdschrift, uitgegeven van wege de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van de Afschaffing der Slavernij.

'S GRAVENHAGE,
MARTINUS NIJHOFF.
1857.

Ten gevolge van het beslotene in de Algemeene Vergadering der Maatschappij ter bevordering van de afschaffing der slavernij, gehouden den 30sten April 1857, is in het Tijdschrift, uitgegeven van wege die Maatschappij, nommer van Julij ll., opgenomen zeker ontwerp van wet, afkomstig van mij, als lid der Staatscommissie, welke benoemd was bij Koninklijk besluit van den 29sten November 1853, n°. 66, tot het voorstellen van maatregelen ten aanzien van de slaven in de Nederlandsche kolonien. Dat ontwerp vond men achter het eerste Rapport dier Staatscommissie als bijlage S, en het Tijdschrift nam het daarvan over, opdat het bij wege van uitgangspunt zou strekken tot een nader in te stellen onderzoek van den „maatregel van vrijverklaring der „uit slavinnen geboren wordende kinderen, beschouwd „uit het oogpunt van te zijn een stellig middel om aan „de slavernij in onze West-Indische kolonien een einde „te verzekeren, door hare uitsterving, terwijl dat mid„del, eenmaal aangewend, toch niet zou kunnen verhin„deren dat in tijd en wijle ook andere maatregelen wor„den genomen, met het doel om wat spoediger eene „emancipatie der slaven te bereiken„ [1]).

---

1) Tijdschrift, Julij 1857, bl. 50.

Naar aanleiding van het aangeduide oogmerk, heeft men in het volgend nommer des Tijdschrifts, onder het hoofd „*Emancipatie*, V„, een uitgewerkt artikel, ter overweging van het door mij aangeprezen plan, zien voorkomen, welke beschouwing werd besloten met deze bemerking: „Daar het hier echter de bedoeling was in de „eerste plaats een overzigt te geven van hetgeen tegen „dat plan is aangevoerd, zal thans naar het schijnt de „bestrijding der gemaakte bedenkingen en de nadere ont-„wikkeling der gronden tot aanbeveling van den be-„doelden maatregel meest eigenaardig aan den ontwerper „zelven worden overgelaten.„

Alzoo aangemoedigd maak ik van de mij ten dienste gestelde gelegenheid gebruik om nog eens het beginsel door de Regering het eerst voorgesteld:

„De kinderen na de afkondiging van dit Regle-„ment uit slavinnen geboren zijn vrij,„

in bescherming te nemen en te verdedigen, maar dan ook slechts dat eerste gedeelte van artikel 92, van het ontwerp van Reglement dat der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, bij Koninklijke boodschap van den 18den December 1851, werd aangeboden, en niet de volgende alinea's, die mij altoos zijn voorgekomen als ondoordacht ter nedergeschreven te moeten zijn, naardien zij luiden:

„De alzoo uit slavinnen geboren kinderen staan, „tot dat zij hun zestiende levensjaar bereiken, onder „voogdij van den meester der moeder.

„Die meester zal binnen acht dagen na de ge-„boorte van het kind, schriftelijk aan het bestuur „moeten verklaren of hij de voogdij over en mits-„dien ook de verzorging van dat kind al dan niet „aanvaardt.

„In het negatief geval, zoo mede wanneer binnen „den gestelden termijn van acht dagen, die schrif-„telijke verklaring bij het bestuur niet is ingeko-„men, wordt zoodanig kind gesteld onder voogdij „van eenen daartoe door den Gouverneur aan te

„ wijzen ambtenaar, ten einde tot de bereiking van
„ het zestiende levensjaar, voor rekening en ten
„ behoeve van den lande te worden verpleegd en
„ werkzaam gesteld. „

Mij dunkt ieder die dat las, moet dadelijk gevoelen, dat maar zelden het geval zich zou voordoen dat de meester van de moeder, de verzorging van haar kind op zich zou willen nemen, en dat wel zonder vergoeding, want daarvan werd niet gewaagd. De kinderen der slavinnen zouden derhalve in den regel van de moederlijke borst afgetrokken moeten worden, acht dagen na hunne geboorte, ten einde van wege den lande te worden verpleegd tot hun zestienjarigen ouderdom. Maar hoe die zuigelingen te verplegen? van waar de minnen ter hunner verzorging te ontleenen? En als de kinderen eens zestien jaren oud geworden zouden zijn, wat dan verder met hen te doen? Zij zouden toch minderjarig niet van voogdij kunnen worden ontslagen?

In *Suriname* baarde het niet weinig verwondering de drie aangehaalde alinea's ten vervolge der eerste zinsneden van artikel 92 in het ontwerp van wet te zien voorkomen. Ook in *Nederland* had men daarop veel aan te merken. Het ontwerp van reglement bleef echter gedurende de zitting der Tweede Kamer van de Staten-Generaal van 1851 op 1852 liggen, zonder dat het in het openbaar werd behandeld. Nu dacht men, zal dat concept wel gewijzigd en verbeterd, speciaal wat betreft het gewraakte artikel 92, in de eerstvolgende zitting inkomen, maar dat gebeurde niet. Hetzelfde ontwerp werd op den 7den October 1852 geheel onveranderd ten tweede male aan de vertegenwoordiging onderworpen.

Is het dan te verwonderen dat er in het reeds vermelde Rapport der Staatscommissie van den 16den Augustus 1855, dien betreffende, aangemerkt is moeten worden:

„ Toen deze voorstellen bekend werden, ging uit *Suri-*
„ *name* en van de in *Nederland* gevestigde belangstellen-
„ den bij die kolonie eene algemeene noodkreet op.

„ In een aantal adressen, met overredingskracht gesteld

„ en tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal gerigt,
„ werd de wijze, waarop de Regering de emancipatie tot
„ stand wilde brengen, hoogelijk afgekeurd en vooral met
„ nadruk opgekomen tegen het denkbeeld eener *emanci-*
„ *patie zonder schadeloosstelling* „ [1]).

„ Zeer veel leden (der Kamer) ontkenden de bevoegd-
„ heid der wetgeving, tot het vrijverklaren der kinderen
„ van slavinnen, zonder schadeloosstelling der eigenaren.
„ Die leden beweerden, dat het hier eene onteigening
„ goldt, die naar strikte regelen van regt en volgens
„ uitdrukkelijk voorschrift der Grondwet, niet anders
„ kon plaats hebben dan tegen schadeloosstelling, terwijl
„ zij overigens weinig ingenomenheid met de voorgestelde
„ wijze van emancipatie aan den dag legden „ [2]).

Ondertusschen was de vrijverklaring der geboren wordende slavenkinderen, als beginsel, ter verzekering eener voorzigtige en geleidelijke afschaffing der slavernij, op zich zelf beschouwd, goed; alleen het niet toekennen van schadeloosstelling aan de meesters der slavinnen-moeders, maar inzonderheid de verder voorgestelde bepalingen lieten te wenschen over, daar ze de toets der uitvoerbaarheid niet konden doorstaan.

In den aanhef van het nu in behandeling te nemen artikel: „ *Emancipatie*, V „, vindt men geschreven als volgt:

„ Het denkbeeld eener emancipatie door vrijverklaring
„ der kinderen uit slavinnen, na een nader te bepalen
„ tijdstip geboren, is niet nieuw. Behalve dat dit be-
„ ginsel reeds werkelijk in andere vroeger slavenhoudende
„ Staten van *Noord-* en *Zuid-Amerika* toegepast is ge-
„ worden, blijkt uit hetgeen in het Eerste Rapport der
„ Staatscommissie, benoemd tot het voorstellen van maat-
„ regelen ten aanzien van de slaven in de Nederlandsche
„ kolonien, wordt medegedeeld omtrent de vroeger hier

1) Eerste Rapport, bl. 84.

2) Aldaar, bl. 85.

„ te lande openbaar gemaakte of bij de Regering inge-
„ diende voorstellen, dat de bedoelde maatregel meerma-
„ len werd aanbevolen „ [1]).

Dat aangevoerde is volkomen waar; het denkbeeld, door mij aangeprezen, is volstrekt niet nieuw. Ik meen zelfs dat het onder de middelen ter bereiking der afschaffing van negerslavernij, in deze loopende eeuw aangewend, het oudste is, en proefondervindelijk is het gebleken van goede uitwerking geweest te zijn, tot een goed einde te hebben geleid, waar het ook werd aangewend, zoowel in de noordelijke Staten van *Noord-Amerika* als in den Staat van *Venezuela* in *Zuid-Amerika*.

Voor zoo ver betreft *Noord-Amerika*, heb ik zulks vroeger kunnen vernemen uit verschillende werken, die echter niet meer onder mijn bereik zijn; maar ik kan toch nu ten deze verwijzen naar zeker in dit jaar te *Londen* en *Nieuw-York* uitgekomen boekdeel van „ WILLIAM CHAMBERS, *American Slavery and Colour* „, waarin (vertaald) voorkomt als volgt:

„ *Massachusets*, gelijk gezegd is, gaf het voorbeeld der
„ emancipatie; andere Staten van *Nieuw-Engeland*, als
„ ook *Pennsylvania* verwierpen de slavernij, maakten be-
„ palingen ter verzekering van den vrijdom van alle ge-
„ borenen na eenen zekeren dag en verboden den invoer
„ van eenige meerdere slaven. *Virginia* insgelijks ver-
„ bood den invoer en hief de wettelijke bezwaren tegen
„ de emancipatie op. In *Noord-Carolina*, *Nieuw-York* en
„ *Nieuw-Jersey* werden edicten uitgevaardigd tegen den
„ verderen invoer van slaven [2]).

„ De slavernij, gelijk is aangemerkt, verdween van
„ lieverlede door het stelsel dat de uitsterving der slaven
„ verzekerde, naardien allen, na eenen zekeren datum ge-
„ boren, vrij waren. Wij bemerken uit de bevolkings-
„ staten, dat er in *Rhode-Island* in 1820 48 slaven
„ waren „ [3]).

---

1) Tijdschrift, September 1857, bl. 59.
2) *American Slavery and Colour*, bl. 21 en 22.
3) Aldaar, bl. 156.

vroeger beschouwd als te zijn lui en trotsch, maar die wegens hare leidzaamheid ten goede, door mij niet genoeg kan worden geprezen, te hebben bewogen om eene vaart in de verlenging van de Steenbakkersgracht te *Paramaribo* te willen graven.

Doch het vooroordeel aan elke slaven-kolonie eigen: „*veldarbeid is het werk der slaven*", werkte in *Suriname* zoo bijzonder sterk, dat ik mij, ter bemoediging van het eerste zestal dat zich schoorvoetend had komen aanmelden om te delven, genoopt zag, ten hunne aanschouwe eigenhandig met het zoo geminachte „slavenwerktuig", de spade namelijk, gedurende eenigen tijd ter aangewezen plaats, te delven. Dit voorbeeld door den Gouverneur gegeven vond ingang; nu werd het vroeger verachtte werktuig ook door die eerst aangekomen aangegrepen en in den grond gestoken. Dat gebeurde den 18den Augustus 1846. Van dien dag af vermeerderde telkens het aantal dergenen die zich 's morgens vroeg aanmeldden om deel te willen nemen aan den begonnen arbeid.

De overwinning op het volksvooroordeel, alsof veldarbeid den vrijen mensch zou vernederen, was toen in zoo verre behaald. Doch men oordeelde dat die zege nu nog verder zonder tusschenpoozing krachtdadig moest worden vervolgd; zoo luidde het eenstemmig advies van den Kolonialen Raad. Dienvolgens werd door mij besloten de eens begonnen kanaalgraving voort te zetten in afwachting der van den Minister van Kolonien te verwerven goedkeuring, die dan ook onmiddelijk werd gevraagd onder duidelijke omschrijving van het door mij beoogde belangrijk doel: de vrije bevolking aan den landarbeid te gewennen.

Doch, gelijk van algemeene bekendheid is, de Minister keurde het door den Gouverneur ter goeder ure ingestelde werk af; de arbeid aan het kanaal moest op staanden voet worden gestaakt, hetgeen geschiedde op den laatsten dag van het jaar 1846. Toen waren er gedurende bijna vier maanden, dagelijks 200 mannen, 60 vrouwen, 22 jongens en 6 meisjes, allen van den vrijen stand, aan de bedoelde kanaalgraving werkzaam geweest.

Het systeem van den toenmaligen Minister van Kolonien, scheen mede te brengen niet te gedoogen dat een koloniale Gouverneur iets ondernam van zich zelf: alles moest van den Minister uitgaan. Maar dat ongelukkig begrip werkte vooral ter dezer zake de ontwikkeling van *Suriname* zeer tegen; meer bepaald echter werd daardoor het tijdstip verdaagd waarop de in *Suriname* aanwezige slaven zouden kunnen vrij gegeven worden, zonder die overschoone kolonie daarmede te vernielen.

De zoo noodlottige schorsing van den ingestelden arbeid der vrijen, werd opgevolgd door eene ter zake gevoerde briefwisseling, welke na een jaar geduurd te hebben, werd besloten door eene aanschrijving van den Minister van Kolonien van den 14den December 1847, waarvan het eerste punt van beschikking luidde: *a.* „Dat „bij de gegevene bevelen omtrent het staken van het „kanaal van *Kwatta* wordt volhard.„ Wordende aan het slot dier eindbeschikking den Gouverneur te verstaan gegeven dat de Minister zich had voorbehouden, om: „bij een afzonderlijk rapport aan de beslissing van Zijne „Majesteit de vraag te onderwerpen of en hoedanig het „lofwaardig oogmerk, om de vrije bevolking aan den veld„arbeid te gewennen, op eene regelmatige wijze zal kun„nen worden bevorderd„ [1]).

Doch de alzoo als aanstaande aangekondigde boodschap is te *Suriname* nimmer komen opdagen.

Uit het standpunt van den volksvertegenwoordiger is deze volkomen geregtigd zich afkeurenderwijs over eene daad door eenen Minister gepleegd uit te laten. Zie hier wat de Heer VAN GOLTSTEIN, als lid (thans Voorzitter) der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, omtrent de onderwerpelijke aangelegenheid op den 4den September 1846 zeide:

„Een derde punt betreft dezelfde kolonie (*Suriname*). „De bewindvoerder aldaar heeft eene onderneming aan-

---

1) VAN RADERS, *Memorie aan den Koning*, vervolg der Bijlagen, bl. 50 en 51.

„ vaard, welke de algemeene belangstelling in hooge mate
„ heeft opgewekt. Hij heeft een kanaal doen graven door
„ vrije lieden, en daardoor een voorbeeld gegeven, dat
„ de vrije arbeid in de kolonien kan worden gehandhaafd.
„ Wat nu ook de onderneming zelve betreft, of zij in-
„ derdaad zoo gunstig uit zou vallen als de bewindvoerder
„ zelf meende, wat daarvan zijn moge, zoodanige onderne-
„ ming verdiende allezins aanmoediging. Schatten, mil-
„ lioenen werden er besteed om verkeerdheden, ten aan-
„ zien van het Surinaamsch bankpapier, goed te maken,
„ en dan mogten hier wel eenige geldsommen besteed
„ worden, om den vrijen arbeid in de kolonien te bevor-
„ deren, opdat daardoor zoo mogelijk een maatregel wierd
„ in de hand gewerkt die welligt tot voorbereiding kon
„ dienen van de afschaffing der slavernij. Het is toch
„ eene waarheid, die door niemand ontkend zal worden,
„ dat, als de slavernij thans moet worden in stand ge-
„ houden, als die gruwel thans moet blijven bestaan, daar
„ anders die kolonien voor het moederland verloren zouden
„ gaan, dan toch elke mogelijkheid, welke zou kunnen
„ bestaan, om te voorzien in arbeid zonder slaven, dient
„ te worden aangegrepen en allezins aanbeveling verdient;
„ en het is dus zonderling dat zoodanig werk, met zulke
„ goede bedoeling ondernomen, op last van Zijne Excel-
„ lentie den Minister van Kolonien is gestaakt geworden.
„ Het is niet alleen op zich zelf te betreuren dat zooda-
„ nig bevel is gegeven, maar daarenboven is het ook te
„ betreuren, dat, zoo de bewindvoerder in die verre ge-
„ westen aldus wordt tegengesproken door de overheid
„ in het moederland, hij een groot deel van zijnen in-
„ vloed verliest en buiten staat wordt gesteld ten goede
„ te werken. „

Geheel in overeenstemming met dien geëerden afgevaardigde had ik begrepen dat de vrije arbeid in de kolonien kon dienen „ tot voorbereiding van de afschaffing der slavernij „, en in dien zin, ruim drie jaren te voren, in zeker plan ter kolonisatie van *Suriname* uit *Curaçao* aan den Minister toegezonden, aangemerkt: „ het ligt in

„ de rede dat de vrij geworden slaven zich zullen sluiten „ aan hunne vrij geborene kleurgenoten, den levensregel „ aannemende die alsdan onder hen den boventoon zal „ voeren; zijn nu deze bedrijvig en werkzaam, dan zul- „ len gene gewis weinig aandrang vinden om in ledig- „ heid hunne vrijheid te willen genieten. Het inscherpen „ van eene liefde voor den landbouw, bij de vrijen in „ *Suriname*, zou daarom eene hoogstbelangrijke zaak zijn; „ mij dunkt, dat het eene der voornaamste zorgen van het „ Gouvernement diende uit te maken om zoodanig resul- „ taat, zij het mogelijk te erlangen; enz. „

Niet aan mij zal men kunnen ten laste leggen van als bestuurder, in de bevordering der belangen van de 'mij aanbetrouwde kolonien, in gebreke te zijn gebleven. Meermalen en soms dringend ben ik gedurende mijne werkzaamheden in *Suriname*, van October 1845 tot 1°. Maart 1852, bij de zich in dat tijdvak wat snel opgevolgde Ministers van Kolonien terug gekomen op verschillende nuttige zaken, als: op het wenschelijke der bevordering van den arbeid der vrijen; — der bevordering van de kolonisatie van *Suriname* met Europische Nederlanders, — der invoering van weinig kostende werktuigen om daarmede beter suiker te fabriceren, enz.; kortom mijne ministeriele chefs heb ik trachten te bewegen de belangen van *Suriname* wat meer ter harte te nemen dan tot dusverre was geschied. Maar dat ter zijde gelaten en nu nog eens op den arbeid der vrijen aangevangen in Augustus 1846 te *Paramaribo* een blik geworpen, dan moet ik volstrekt als mijne vaste overtuiging te kennen geven, dat bijaldien de zoo onverwachte als heugchelijke ontluiking der werklust onder die klasse der Surinaamsche bevolking in der tijd niet van ministeriele zijde gestuit, maar veeleer aangewakkerd ware geworden, — nu heden, na een elfjarig verloop van tijd, wel het oogenblik aangebroken zou zijn, waarop met allen vertrouwen gezegd zou kunnen worden: „ Schenk maar den vrijdom aan „ de slaven in *Suriname;* doe het met alle gerustheid, „ want zij zullen zich regelen naar de vrijen, die alle

„ aan het werk gesteld zijn." Vooralsnog echter valt er aan het werkelijk slaken der slaafsche banden in *Suriname* niet te denken, wil men dat zoo onschatbaar juweel van *Nederland* niet ten gronde rigten. Neen, voor het tegenwoordige kan men in het stuk der afschaffing van de slavernij in *Suriname* niet verder handelen, dan trachten het daar nog bestaande maatschappelijk euvel langzaam maar zeker te genezen, door het vrijverklaren der geboren wordende slavenkinderen.

Dat denkbeeld reeds in de eerste zitting der Staatscommissie van den 29sten November 1855, gehouden den 11den Februarij 1854, door mij aanbevolen, werd echter al dadelijk en daarna voortdurend door de meerderheid harer leden, maar ten onregte bestreden, op grond van „ het lot, dat de eerste zinsnede van art. 92 „ van het wetsontwerp, ingediend bij de Tweede Kamer „ der Staten-Generaal den 17den December 1851, het- „ welk luidde: „ *De kinderen, na de afkondiging van dit* „ „ *reglement, uit slavinnen geboren, zijn vrij* ", heeft „ ondergaan " [1]. Men scheen niet te willen inzien, dat het beginsel *niet*, maar het daaraan verbonden aanhangsel *wel* datgene was waardoor de volksvertegenwoordigers, benevens de belanghebbenden in *Suriname* met weerzin hadden kennis genomen van den door den Minister van Kolonien beraamde maatregel, rakende de afschaffing der slavernij.

Laat ons nu eens nagaan wat er opzigtens het door mij weder aangeprezen plan, zoo als het is blootgelegd in het door mij opgemaakt ontwerp van wet, wordt aangemerkt in het Eerste Rapport der Staatscommissie op de daaraan gewijde bladzijden 99 tot 107, en daartoe enkele der meer opmerkelijke zinsneden van dat gedeelte des Rapports ter toetse brengen.

Vooreerst dan komt er op bl. 100 voor, eene zakelijke opgave der hoofdpunten van het van mij afkomstig ontwerp. Daarna leest men op:

---

1) Tweede Rapport der Staatscommissie, Bijlage, bl. 220.

Bl. 101. „De voorsteller meende dat de uitgaven tot „dit onderwerp vereischt zouden worden opgewogen door „de winsten van suiker-plantagien of fabrieken in of „bij de stad *Paramaribo* op te rigten.

„Hij nam aan dat in *Suriname* jaarlijks gemiddeld „1217 kinderen uit slavinnen, niet aan het Gouverne- „ment behoorende, geboren worden, waarvan hij oor- „deelde dat niet meer dan 50% of 608 hun twaalfde „jaar bereiken.

„De vergoeding van *f* 300 per kind zou dus jaarlijks „eene som van *f* 188,400 bedragen of in dertig jaren „*f* 5,472,000.

„Evenwel, als men die uitgaaf, in den loop van der- „tig jaren te doen, in kapitaalswaarde overbragt, dan zou „men slechts verkrijgen tegen 4% rente *f* 3,154,068, en „tegen 5% *f* 2,803,935.

„De voorsteller was dan ook van gevoelen dat zijn „ontwerp zich inzonderheid aanbeveelt door onkostbaar- „heid, alsmede omdat het, minder dan eenig ander, de „bestaande orde van zaken verstoort.

„De Staatscommissie erkent dat dit ontwerp in den „aanvang weinig zorgen zal baren, daar deze zich zullen „bepalen tot het oprigten der vereischte etablissementen „van landbouw. Daarna echter zullen de bezwaren een „aanvang nemen en van een ernstigen aard kunnen zijn.

„*In de eerste plaats* konden de overige leden niet „aannemen, dat in een land waar de slaven de groote „massa der bevolking uitmaken, geene bedenkelijke on- „tevredenheid zou ontstaan ten gevolge van eene zoo „ongelijke behandeling als dit ontwerp toedenkt aan de „slavenkinderen, die vóór en ná een willekeurig te be- „palen tijdstip geboren zijn of geboren zouden worden."

Bemerking:

a. Mij is het niet gebleken dat er, óf in de noordedelijke Staten van *Noord-Amerika* óf in *Venezuela*, waar het stelsel van vrijverklaring bij de geboorte der slavenkinderen heeft gewerkt, eenige bedenkelijke ontevredenheid over dien maatregel heeft be-

staan. Nu is wel de massa der slaven in *Suriname* grooter dan die der vrije inwoners, maar toch bedraagt hun aantal maar omstreeks 38,000 zielen van allerlei ouderdom. Zulk een getal menschen, die bij eene goede behandeling in hunnen toestand van slaaf, op plantagien gezeteld, tevreden zijn, in orde te houden, in een land als *Suriname*, met bevaarbare rivieren doorsneden, met stoomschepen en een militair garnizoen ter sterkte van circa 800 hoofden ter beschikking, baarde mij als bestuurder nimmer eenige bekommering, en de tegenwoordige Gouverneur ziet daar ook niet tegen op, blijkens hetgeen de Minister van Kolonien van des Gouverneurs berigt heeft overgenomen in zijne Memorie van Toelichting van het bij Koninklijke boodschap van den 11den Junij 1857 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingezonden „*Ontwerp van wet* tot afschaffing van de „slavernij in de kolonie *Suriname*", waarin als van den Gouverneur afkomstig kan worden gelezen: „Welligt ontstaat hier bedenking tegen den voort- „duur der slavernij gedurende twaalf jaren nog. — „En waarom niet? Volgens de voorstellen der „Staatscommissie zou het, hoewel niet in naam, „echter in de daad, zeker nog eenige jaren langer „geweest zijn" [1]. — „Misschien oppert men de „vrees dat de slaven niet lijdelijk nog... jaren in „geheele of... gedeeltelijke slavernij zullen willen „doorbrengen. Ik deel echter in deze vrees niet [2] „en vertrouw de rust en orde te zullen handhaven" [3].

b. Aanvankelijk bepaalde zich mijn voorstel om voortaan in *Suriname*, en *Curaçao en onderhoorige eilanden* al de kinderen, die daar geboren worden, te doen zijn vrijgeboren [4]. Wat later zeide ik: „Om dan

---

1) *Afschaffing der slavernij in West-Indië*, bl. 42.

2) Aldaar, bl. 43.

3) Aldaar, bl. 44.

4) Eerste Rapport, Bijlage, bl. 354, D.

〃 nu te gemoet te komen aan de wenschen derge-
〃 nen, die een spoedigen aanvang toegedaan zijn,
〃 zou ik oordeelen, dat wanneer eventuëel de maat-
〃 regel: dat voortaan al de kinderen in de kolo-
〃 nien te baren vrij geboren zullen zijn, aanvang
〃 nam, dan ook de slavenkinderen, welke nu be-
〃 neden de *acht* dan wel *negen* jaren oud zullen
〃 wezen, kunnen vallen in de termen van op hun
〃 12jarigen ouderdom, tegen vergoeding van hunnen
〃 meester, door het Gouvernement te worden over-
〃 genomen, opdat zij, even als hunne jongere
〃 broeders en zusters, in volgende jaren kunnen
〃 genieten de opleiding, waarover in mijne Memorie
〃 van den 6den December 1854 is gehandeld〃 [1]).

Bl. 101. 〃 In enkele gevallen mogen de ouders, of
〃 liever de moeders, het verwijderen van een kind met
〃 onverschilligheid aanzien; in enkele gevallen mogen zij
〃 zich, met het oog op eene beloofde betere toekomst,
〃 in de verwijdering van het kind hebben verheugd,
〃 gelijk de voorsteller zegt te hebben bijgewoond: maar
〃 men twijfelt of de jaarlijksche wegvoering van al de
〃 kinderen zonder uitzondering, die den ouderdom van
〃 twaalf jaren hebben bereikt, door enkelen met blijd-
〃 schap, door de overigen met onverschilligheid zou
〃 worden aangezien. 〃

c. Als Gezaghebber van *Curaçao*, heb ik omtrent het eerste punt vrij wat ondervinding kunnen opdoen. Bij administratieven maatregel was door mij voorgeschreven, dat er voortaan geene slavenkinderen beneden de twaalf jaren oud, afgescheiden van hunne moeders, verkocht zouden worden, ten ware de moeder hare verklaring van gereede bewilliging in den verkoop, voor den Gezaghebber in persoon zou hebben afgelegd. Onverschilligheid van het moederhart mogt ik nimmer opmerken om het even of het onder den boezem van de zwarte, de bruine of

---

1) Eerste Rapport, Bijlage, bl 374, D.

van hun 18jarigen leeftijd voor den meester hunner ouders zouden werken, werd opgevolgd door eene wet van het jaar 1830, welke bepaalde dat de slavenkinderen na hare afkondiging geboren, tot op 21jarigen leeftijd voor den meester hunner ouders moesten arbeiden.

Vr. 9. Een latere wet van den 23sten Maart 1854 heeft de slavernij in *Venezuela* voor altijd afgeschaft. Volgens berigten zouden spoedig na de afkondiging dier wet de negers ten getale van 10,000 à 15,000 naar de hoofdstad gevlugt zijn, alwaar zij zich verbeeldden voor rekening van het Gouvernement gevoed en onderhouden te zullen worden; doch toen zij bespeurden dat zij zich hierin bedrogen hadden, zijn zij meerendeels naar de plantagien terug gekeerd.

Vr. 12. De omgang van jeugdige vrijgestelden met de overige negers die nog in slavernij verkeerden, heeft geene bezwaren opgeleverd. Zij werkten met elkander. Zelfs werden de slaven somtijds belast met het houden van toezigt over de vrijgelatenen.

Wie is er, die na van het vorenstaande te hebben kennis genomen, zou kunnen deelen in de meening waarin de meerderheid der Staats-Commissie zegt door die verklaringen bevestigd te wezen, dat de goede werking van het Venezuelaansch emancipatie-stelsel verre was van bewezen te zijn?

Bl. 102. „Een anderen grond voor hunne meening „vonden zij in de omstandigheid dat gemeld emancipatie- „stelsel, *hetwelk door de ondervinding gebleken is uiterst „langzaam te hebben gewerkt*, in 1854, in *Venezuela* ver- „laten en door een geheel ander stelsel werd vervangen. „De slavernij werd toen op eenmaal afgeschaft, *drie-en- „dertig* jaren nadat het stelsel der vrijverklaring bij de „geboorte was ingevoerd."

f. Omtrent de langzame werking zeide ik reeds in mijne nader verschenen nota van den 14den Junij

1856 [1]): „De vrijverklaring van de kinderen die „voortaan geboren zullen worden, zou zeker de „afschaffing der slavernij slechts langzaam doen „gaan, maar in dat langzame en zekere van den „maatregel ligt zijne voornaamste deugd besloten. „Eene eenmaal bestaande maatschappelijke orde, kan „men niet wel zoo in ééns ten goede veranderen; „men moet die orde niet roekeloos verstoren, maar „liever trachten het doel te bereiken door aanwen„ding van langzaam doch zeker werkende midde„len.„

g. Wat nu betreft dat de slavernij in *Venezuela* op eenmaal werd afgeschaft, *drie-en-dertig* jaren nadat het stelsel der vrijverklaring bij de geboorte was ingevoerd; zoo is het voor den minst nadenkende duidelijk dat er toenmaals maar weinige slavinnen meer zullen hebben bestaan, in de termen vallende van nog kinderen te baren. De afschaffing der slavernij in *Venezuela* in 1854, even als de door Chambers vermelde afschaffing der slavernij in den staat van *Nieuw-York* in 1825, was dus niets anders dan de kroon zetten op het afgeloopen werk der vrijverklaring van de slavenkinderen bij de geboorte.

Bl. 102. „Men wees overigens op het groote verschil „hetwelk tusschen het ontwerp en het Venezuelaansch „emancipatie-stelsel bestaat, daarin gelegen dat dit stelsel „de verpligte verwijdering der kinderen naar openbare „gestichten niet kent, die bij het ontwerp als hoofdbe„ginsel is voorgedragen.

„In het *verpligte* en *onvermijdelijke* van de wegvoe„ring zag men een ernstig bezwaar, dat evenmin als de „overige tegen dit voorstel gerezen bemerkingen, werd „opgewogen door de beweerde onkostbaarheid.„

h. Reeds heb ik onder lett. *d* laten blijken hoe het met die nu nóg eens als *verpligt* en *onvermijdelijk* afgeschilderde wegvoering der kinderen gele-

---

1) *Het gevoelen van de minderheid der Staatscommissie*, bl. 22.

gen is. Overigens, zag ik reeds aangemerkt in het tijdschrift, dat volgens het tweede rapport der Staats-Commissie, „in *Venezuela* de emancipatie hoegenaamd niet tot de zedelijke verheffing van den „slaaf schijnt gestrekt te hebben, daar de meesters „de opvoeding, die zij aan de slavenkinderen verschuldigd waren, louter in stoffelijken zin schijnen „te hebben opgevat. In dit opzigt is het opnemen „der kinderen in Gouvernements-inrigtingen van „landbouw welligt eene loffelijke afwijking van het „stelsel in *Venezuela* toegepast" [1]). Behoef ik daarbij wel iets te voegen?

Bl. 103. „In *de tweede plaats* werd dit ontwerp geoordeeld te kort te schieten in de eigenschap die een „goed emancipatie plan in den tegenwoordigen tijd behoort te bezitten, namelijk dat de slavernij spoedig een „einde neme."

i. De voornaamste eigenschap die een goed plan behoort te bezitten, is dat het kunne leiden tot een goed einde; het doel te bereiken door langzaam maar dan toch zeker werkende middelen, is stellig beter dan met grooten spoed onberaden en verkeerd te werk te gaan.

Bl. 103. „In *de derde plaats* wijst dit plan geene „voldoende middelen aan om in zedelijken zin te herstellen wat de slavernij bedorven heeft. De voor de „vrijheid bestemde kinderen zouden tot hun twaalfde „jaar opgroeijen, in eenen kring van arbeiders der beide „geslachten, in eenen kring derhalve waar de schadelijke „indrukken der slavernij de overheerschende zijn. Een „verblijf van vier jaren in opvoedings-gestichten zou „dit kwaad niet kunnen genezen."

Bl. 104. „Bij deze gronden van afkeuring voegde „zich nog deze, dat talrijke verzamelingen van kinderen „van beide geslachten, waarvan het vrouwelijke gedeelte „reeds tijdens de verplaatsing naar die inrigtingen het

1) Tijdschrift, September 1857, bl. 65, noot.

„ tijdvak der huwbaarheid zou zijn ingetreden, groot ge-
„ vaar zouden loopen om leerscholen te worden van on-
„ tucht en zedeloosheid.„

k. Het blijven der kinderen tot hun twaalfde jaar bij de moeders, dus bij de slavenarbeiders, is mijns inziens beter dan hen te vroeg daarvan te verwijderen en hen zoodoende te vervreemden van den kring waartoe zij bestemd zijn als vrije arbeiders terug te keeren, na den afloop hunner 4jarige opleiding in Gouvernements-instellingen op de wijze van *Mettray*. Daar zouden zij tot bekwame landarbeiders en tevens tot zedelijke wezens kunnen worden gevormd; omtrent welke voorname aangelegenheid de Roomsch Catholijke pastoor PUTMAN, vroeger te *Curaçao* op den akker des Heeren uitstekender wijs gedurende zestien jaren werkzaam, zeide:

„ De invloed van het onderwijs dat op de scho-
„ len en van het godsdienstig onderwijs dat in de
„ kerken gegeven werd, werkte zeer heilzaam. Toen
„ ik (in 1839) op *Santa-Rosa* (gehucht in de Oost-
„ Divisie van *Curaçao*) kwam, zag men zelden een
„ meisje van 18, 19 of 20 jaren dat niet reeds
„ een kind op den arm droeg. Nadat wij (de pas-
„ toor en zijne zuster) daar eenige jaren waren
„ werkzaam geweest, zag men zoo iets bijna niet
„ meer, waren de meisjes zedelijk en eerbaar ge-
„ worden en leefden zij in de verwachting van
„ eenmaal een eerlijk huwelijk te zullen aangaan;
„ en zoo was 't het geheele eiland over. Gods-
„ dienstig onderwijs schenkt, als eerste weldaad,
„ verbetering van zeden „ [1]).

Bl. 104. „ *In de vierde plaats* is tegen dit ontwerp
„ aangevoerd, dat het niet regtvaardig is ten aanzien
„ van de eigenaren. Al geeft men ook toe dat de voor-
„ gestelde prijs van *f* 300 voor een kind van twaalfjari-
„ gen ouderdom geenszins karig is „ enz.

---

1) Tweede Rapport, Bijlage, bl. 301.

l. Van deze erkenning acte nemende, zoo geloof ik kortheidshalve de op de verklaring gevolgde breedvoerige uitrekening wel te mogen overslaan; te meer, daar men weet dat een slavenkind van twaalf jaren oud in onze West-Indische koloniën in den regel eene geldswaarde voorstelt van *f* 200. Alle betaling aan den eigenaar der moeder van het kind uit te stellen, tot dat hij het kind op den daarvoor gestelden tijd zal overgeven, is aan te raden, als kunnende strekken tot spoorslag om te zorgen dat het kind alsdan levend en zoo veel mogelijk gezond van lijf en leden moge wezen.

En hiermede houd ik de voornaamste bezwaren, door de meerderheid der Staatscommissie tegen mijn ontwerp aangewend, voor afgehandeld.

Nu las ik nog in het onderwerpelijk artikel „*Emancipatie*, V", dat er in het Maandschrift *de Gids*, onder den titel: *Emancipatie en Evangelie*, het hier bedoeld plan meer bepaaldelijk werd beschouwd uit het oogpunt van de gevolgen met betrekking tot de zedelijke verbetering der vrijgemaakte kinderen; ik merkte, voortlezende, al verder op, dat de schrijver het plan om alleen de kinderen te emanciperen en hen van Staatswege in gestichten op te voeden, als onhoudbaar heeft getracht voor te stellen, nadat hij had gezegd: „Door de ouders „op de kinderen, door de volwassenen op de aanko„mende jeugd te werken, is de natuurlijke weg." Nu moge deze gestelde regel met vrucht toegepast kunnen worden, als men vóór zich heeft eene maatschappij van zedelijk beschaafde menschen: dan met opzigt tot de negers in onze West-Indiën is zulks het geval niet. Indien men aan die negerouders de opleiding der aankomende jeugd ging toevertrouwen, zou zulk eene onvoorzigtigheid al zeer ongewenschte uitkomsten moeten opleveren.

Wat verder vond ik in hetzelfde artikel nog eens ter sprake gebragt het bezwaar, dat reeds in het nommer van Maart 1857 is geopperd, omtrent het gezamenlijk

arbeiden van vrijen en slaven als „in de uitvoering zeer „groote hinderpalen te zullen ontmoeten en tot botsin„gen aanleiding te moeten geven, vooral uit hoofde van „de verachting, die op den veldarbeid rust"; maar dat ingebeeld bezwaar heb ik reeds wederlegd in het Tijdschrift van Mei daaraanvolgende en de nu meer in het breede blootgelegde mededeelingen van den Heer VAN LANSBERGE, hoe het ter dezer zake is gegaan in *Venezuela*, is, dunkt mij, geschikt om deswege de meest geruststellende overtuiging te weeg te brengen. Wel heeft die Heer op de hem gestelde 4de vraag nog aangemerkt dat dat gezamenlijk werken van vrijen en slaven hoofdzakelijk toegeschreven moest worden aan de zachte behandeling, die de slaven in *Venezuela* ondervinden, maar aangenomen dat het dáár de *oorzaak* was van het te zamenwerken van vrijen en slaven, dan zou in *Suriname* wel van dat gemeenschappelijk werken het *gevolg* zijn dat de slaven wat zachter behandeld zouden moeten worden.

Wat nu betreft het meermalen geopperd bezwaar wegens het blijven der vrijgeborene kinderen tot hunnen twaalfjarigen ouderdom bij de moeder, dat acht ik om de reeds aangegevene reden verkieslijk, althans bij den aanvang der werking van het stelsel. In een volgend jaar zou men, om het zoo eens uit te drukken, *twee* ligtingen, namelijk van elf- en twaalfjarige kinderen van de meesters der moeders over kunnen nemen; een jaar later weder *twee* ligtingen van elf- en tienjarige kinderen; des noods zou men nog verder kunnen afdalen, en dan van zelf komen tot den term, waarop het overnemen der kinderen gebleken zou zijn het meest geraden te wezen.

Nu nog iets ten besluite.

In mijne nota van den 14den Junij 1856 heb ik mij krachtig verklaard tegen het denkbeeld om de Regering te bewegen tot het uitmeten met tweederlei maat, met opzigt tot de slaven in *Suriname* en de slaven op *Curaçao*

en onderhoorige eilanden [1]). Ik heb intusschen bespeurd dat de Regering niet zoo bepaald daartegen is, want volgens de nu aanhangige wetsontwerpen ter afschaffing van de slavernij zouden de slaven op de eilanden nagenoeg geheel vrij worden, maar in *Suriname* zouden de *plantage-slaven*, voor zoo ver zij niet met de eigenaars der plantages of gronden, door hen bewoond tijdens de afkondiging van de wet in de kolonie, of met die van andere plantages of gronden, overeenkomsten sluiten tot het verrigten van geregelden arbeid gedurende eenen tijd van niet minder dan twaalf maanden, worden vereenigd in *landelijke gemeenten* met *tucht- en strafplantages* in het verschiet. Elk *gemeentelid* boven den ouderdom van twintig en beneden dien van zestig jaren zou aan de gemeente vijf dagen arbeid in de week verschuldigd zijn; boven de twaalf en onder de twintig jaren oud, zou hij arbeid naar krachten verrigten. De *particuliere slaven* in *Suriname* zouden vereenigingen vormen onder de benaming van *gilden. Gildeleden* boven de achttien jaren oud, zijn tot het einde van hun zestigste jaar aan het *gilde* een arbeid verschuldigd, geëvenredigd aan dien voor de gemeenteleden vastgesteld. Boven de twaalf en onder de achttien jaren oud is de arbeid te regelen naar krachten.

Volgens de beschouwing van den Heer Minister van Kolonien brengt dat plan *dadelijke vrijheid* mede, „om„ dat het terstond de eigenlijke en onderscheidende ken„ merken der *slavernij*, *verhandelbaarheid* en *onpersoon„ lijkheid* opheft, behoudens de verpligting tot arbeid„; namelijk tot eenen arbeid ten behoeve van de *gemeente* of van het *gild*, hetgeen eigenlijk wil zeggen: ten behoeve van het *Gouvernement*.

Nu zijn er die in zoodanige verhouding als de Minister beschrijft een anderen toestand dan *werkelijke vrijheid* zien.

Zoo vindt men bij voorbeeld aangemerkt in het Rapport der Fransche Staatscommissie, die bij Koninklijk besluit van den 26sten Mei 1840 was ingesteld, ter

---

1) *Het gevoelen van de minderheid*, bl. 7 en 8.

overweging van de vragen betrekkelijk tot de slavernij, de volgende periode:

„Qu'est ce que l'esclave sinon l'homme contraint à „travailler pour un maître qu'il n'a pas choisi, dans „un lieu ou il est detenu par force, sans rénumération „proprement dite, sans autre émolument que le néces-„saire de chaque jour, distribué comme on le distribue „aux animaux domestiques, pour réparer leurs forces „et les entretenir en bon état de service?" [1]).

Zoo liet de hoofdvoorstander van het in *Suriname* toe te passen gemeente- en gildestelsel, de voorzitter der sedert ontbonden Staatscommissie, zich vragenderwijs aldus hooren:

„Men zal hun (de slaven) alzoo behooren aan te zeg-„gen dat zij *moeten* gaan (naar de gemeenten), zonder „hen daaromtrent te raadplegen, en de houding aanne-„men, alsof men zelfs geen schijn van weerspannigheid „vermoedt, doch hen daarbij tevens bekend dienen te „maken met het lot, dat hun verbeidt. — Zal dat lot „niet op de bevattelijkste wijze aan hen voor te stellen „zijn, door hun te zeggen dat zij slaven van het Gou-„vernement geworden zijn?" [2]).

Zoo las ik nog in zeker artikel, afkomstig van de redactie van dit Tijdschrift:

„Maar de vrijgelatenen zullen niet veel winnen bij de „opheffing van het meesterschap, indien zij genoodzaakt „worden niet minder dan *vijf zevende gedeelten* van hun „verdiend loon aan het gild uit te keeren.... Het is „immers niet anders dan de slavernij voor die ongeluk-„kigen te doen voortduren. Zij zullen ontheven worden „van het meesterschap, maar om op denzelfden voet als „vroeger voor hun meester, alsnu voor het gild te wer-„ken. Wat anders zullen zij zijn dan werktuigen, ten „voordeele van het gild bestaande en aan het werk ge-„steld? Wat anders dan slaven?" [3]).

---

1) *Rapport de la commission pour l'examen des questions relatives à l'esclavage*, Paris, Mars 1843, p. 178.

2) Eerste Rapport, Bijlage, bl. 322 en 323.

3) Tijdschrift, Nov. 1856, bl. 111 en 112.

En voor zulk een ommekeer in de bestaande orde van zaken in de kolonie *Suriname* zou men niet minder dan de aanzienlijke som van *f* 14,096,760 als eerste uitgaaf willen besteden? Neen, nog altoos houd ik staande: „dat „de aanvankelijke uitgaaf, voor dit ontwerp vereischt, „door den staat voor nuttiger einden behoort te worden „bespaard."

Maar bij die uitgaaf zou het niet blijven: meerdere millioenen zouden aangewend moeten worden voor de vestiging der Gemeenten en tot het bestrijden van zoo veel andere kosten, waaronder vermeerdering van militaire magt en wat dies meer zij.

En dan de winstdervingen die daarvan voor den handel en de scheepvaart het gevolg zouden zijn. Thans voert *Suriname* vrij wat meer dan *f* 3,000,000 's jaars aan producten uit. Daarentegen verbeeld ik mij dat na eene invoering van het *gemeente-* en *gilde*-stelsel in *Suriname*, men naauwelijks voor *een* millioen guldens aan producten ter inlading zou kunnen bijeen brengen.

Enkele belanghebbenden in kwijnende plantagien in *Suriname*, maar niet aldaar woonachtig, zouden misschen met den maatregel der toekenning van emancipatie-gelden tijdelijk gebaat kunnen worden, maar voor het meerendeel der daar gevestigde vrije ingezetenen zou de ontvangst der zoogenoemde schadeloosstelling de voorbode wezen van hun aanstaand verval tot armoede.

De slaven, thans op de plantagien in *Suriname* gevestigd, als ook die in de stad *Paramaribo* aanwezig, gevoelen zich niet ongelukkig in hun lot, als hun eene billijke behandeling van hunnen meester te beurt valt; overal in de kolonie heerscht rust en orde, dat berigt wordt telkens van Gouvernementswege in de Staatscourant herhaald. En nu zou men zoodanigen toestand willen verstoren? Reeds zeide ik het: „Eene Oost-Indische ge„meenschappelijke organisatie is voor West-Indische „negers weinig geschikt; het opdringen van Staatswege

„ van een geluk, dat niet begeerd wordt, is onverdedig-
„ baar „ [1]).

Waarom dan maar niet liever den toestand van *Suriname* vooreerst gelaten, zoo als deze zich sedert vele jaren en thans nog tot roem van *Nederland* handhaaft, zoodat de Fransche Luitenant ter zee SIMON, daarvan ooggetuige in October 1846, zeide:

„ La colonie Hollandaise parait dans un état fort satis-
„ faisant. Malgré son voisinage de deux pays soumis à
„ des régimes différents, la plus grande tranquillité y règne.
„ L'esclave paraît heureux. Le nègre travaille bien, sa-
„ tisfait generalement son maitre „ [2]).

Terwijl de Graaf DE CASTELNAU, na in Mei 1847 *Suriname* bezocht en gedeeltelijk doorreisd te hebben, zich uitliet, als volgt:

„ Le peu de jours que j'ai passés dans la colonie m'a
„ laissé le souvenir le plus agréable; partout je remar-
„ quai une population active, industrieuse et instruite,
„ accordant une portion notable à ses affaires.... malgré
„ mon extrème desir de revoir mon pays, le temps se
„ passa avec rapidité pendant mon séjour a *Surinam*.
„ Enfin, j'étais heureux de pouvoir étudier.... les prin-
„ cipes véritables de la colonisation qui ont porté la nation
„ Néerlandaise à un si haut degré de richesse, de con-
„ sidération et de splendeur „ [3]).

Kan men de zaken in *Suriname* dan niet zoo laten als ze zich voordoen en toch eene hoogst gewigtige voortschrede maken op den weg die naar de gewenschte betere toekomst leidt? Wel zeker: door te verklaren dat de slavenkinderen bij de geboorte vrij zullen zijn en te zorgen voor hunne goede opleiding.

---

1) Eerste Rapport, bl. 115.

2) VAN RADERS, *Memorie aan den Koning*, vervolg der Bijlagen, bl. 26.

3) CASTELNAU, *Expéditions dans les parties centrales de l'Amérique du Sud etc.*, tome V, p. 204 en 203.

Men zorge dan verder voor eene gestadige inwandeling van arbeiders, maar het Nederlandsch element diene onder hen het voornaamste bestanddeel uit te maken om zich in die kolonie als landbouwers op eigen erf te vestigen.

Nog eens worde het door mij gezegd:

„Geene verstoring te verwekken, maar ieders toestand „en lot zoo veel het geschieden kan te verbeteren, be„hoort het doel te wezen dat zich het Gouvernement „zoude moeten voorstellen, opdat deze onschatbare kolo„nie, bij de gedachte omwerking van hare maatschappe„lijke inrigting, het minst mogelijke gevaar moge loopen „van eene achterwaartsche schrede te maken: moge haar „veeleer door betamelijke belangstelling en zorg, van „stonde aan, eene betere en steeds verbeterende toekomst „worden voorbereid” [1]).

De Heer geve het!

's Gravenhage,
Oct. 1857.

R. F. van Raders.

---

1) Eerste Rapport, bl. 80.